

فضیلت زیارت امام علی علیه السلام

محمود شریفی

زیارت قبور امامان معصوم علیهم السلام در حقیقت، همان برقراری ارتباط روحی و هماهنگی قلبی و عملی با آن بزرگواران است؛ چه این زیارت با رفتن به کنار قبر مطهر و مقدس آن بزرگواران و چه با ارتباط از راه دور و خواندن زیارت‌نامه و فرستادن سلام و صلوات و اظهارات و اخلاص به آستان مقدس آنان باشد. اغلب این زیارت‌نامه‌ها و اظهار ارادت‌ها، همراه با بیان جایگاه مهم و رفیع آنان و برشمردن کرامات، عبادات، اطاعات و اعمال شایسته ایشان است. این آثار، برکات فوق‌العاده‌ای در تربیت زائر دارد و باعث ارتقای روح انسانی و اسلامی و

ارزش‌های والای معنوی و اخلاقی انسان می‌گردد؛ به‌ویژه اگر زیارت با رعایت آداب آن و همراه با تفکر و تدبیر در جملات زیارت‌نامه‌ها انجام شود. از این‌رو در بعضی از روایات تأکید شده است که ثواب عظیم زیارت در صورتی عاید انسان می‌شود که «عارفاً بحقه» باشد؛ یعنی مقام و حقی که امام و رسول خدا ﷺ بر او دارد و زحماتی که آنان برای هدایت و تربیت او متحمل شده‌اند را به خوبی بشناسد و بداند در زیارت چه می‌کند و چه می‌گوید و چه می‌خواهد و از چه کسی می‌خواهد. در این صورت است که می‌تواند راه تکامل را بشناسد و با سرعت بیشتر آن راه را پیماید.

به سبب این نقش‌های گوناگون است که برای زیارت این بزرگواران در روایات اهل بیت علیهم‌السلام این همه آثار و برکات بیان شده است که در این نوشتار به پاداش و آثار زیارت امیرمؤمنان علی‌علیه‌السلام می‌پردازیم.

الف: زیارت پیامبر ﷺ و رهایی انسان

به تصریح برخی از روایات، پاداش زیارت آن بزرگوار این است که پیامبر ﷺ آن شخص را در روز قیامت زیارت می‌کند و او را از کیفر گناهان رهایی می‌بخشد، که در این جا نمونه‌هایی از این روایات را بیان می‌کنیم:

۱. عن أبي عبد الله عليه السلام قال: «قال الحسن لرسول الله ﷺ: يا أبتِ ما جزاء من زارك؟ قال: بُني من زارني حياً او ميتاً او زار اياك كان حقاً على الله عز وجل أن أزره يوم القيامة، فأخلصه من ذنوبه»^۱

امام صادق علی‌علیه‌السلام فرمود: امام حسن به رسول خدا ﷺ عرض کرد: ای پدر! پاداش کسی که شمار را زیارت کند چیست؟ فرمود: پسر من کسی که مرا یا پدرت را در زمان حیات یا مرگ زیارت کند، حق الهی بر گردن من است که آن شخص را در روز قیامت دیدار کنم و از گناهان و عواقب آنها رهایش سازم.

۲. پیامبر اکرم ﷺ فرمود: من ضمانت می‌کنم که زائر امیرالمؤمنین را از سختی‌ها و نگرانی‌های قیامت رهایی بخشم و او را در مقام و مرتبه خودم قرار دهم و همراه خود سازم.^۲

ب: پاداش قدم‌های زائر

در دسته‌ای از روایات آمده است که علاوه بر ثواب زیارت، برای هر قدمی که زائر برمی‌دارد، خداوند پاداش‌های گوناگونی عطا می‌کند:

۱. صفوان جمال می‌گوید: با امام صادق علیه السلام به کوفه رسیدیم؛ امام فرمود: این جا حرم جدم امیرالمؤمنین علیه السلام است. سپس به سوی آن حرکت کرد و به من فرمود: قدم‌هایت را کوتاه بردار و سرت را پایین بیاور؛ زیرا برای هر قدمی، برای تو صد هزار حسنه نوشته می‌شود و صد هزار کار بد از تو پاک می‌گردد و صد هزار درجه بالا برده می‌شود و صد هزار خواسته‌ات برآورده می‌شود و پاداش هر صدیق و شهید برای تو ثبت می‌گردد.^۳

۲. در حدیث دیگری، امام صادق علیه السلام می‌فرماید:

«من زار
امیرالمؤمنین ماشیا،
کتب الله له بكل
خطوة حجة و
عمرة، فإن رجع
ماشیا کتب الله له
بكل خطوة حجّین
وعمرتین»^۴

کسی که

امیرمؤمنان علیه السلام را با پای پیاده زیارت کند، خداوند برای هر قدمی یک حج و یک عمره بنویسد؛ پس اگر با پای پیاده هم بازگردد، برای هر قدمی دو حج و دو عمره خواهد نوشت.

۳. در روایت دیگری از امام ششم آمده است که فرمود: هر کس جدم را در حالی که عارف به حق اوست زیارت کند، خداوند برای هر قدمش یک حج مقبول و یک عمره نیکو می‌نویسد، و به خدا قسم قدمی که در زیارت حضرت امیر علیه السلام غبار آلود شود، سواره باشد یا پیاده، آتش جهنم را نصیب آن قدم نمی‌کند.

سپس به راوی فرمود: این حدیث را با آب طلا بنویس.^۵

ج: پاداش حج و عمره

دسته‌ای از روایات، ثواب زیارت حضرت را چندین حج و عمره بر شمرده‌اند؛ حدیث ذیل یک نمونه است:

عن علی عليه السلام أن رسول الله صلى الله عليه وآله قال له: «من زار قبور کم عدل ذلك له ثواب سبعین حجة بعد حجة الاسلام و خرج من ذنوبه حتی يرجع من زیارتکم کیوم ولدته أمه، فأبشر و بشر اولیائک و محببک من النعم و قرّة العین بما لا عین رأّت و لا اذن سمعت و لا خطر علی قلب بشر...»^۶

پیامبر اکرم صلى الله عليه وآله به امام علی عليه السلام فرمود: کسی که قبرهای شما را زیارت کند، ثوابش برابر با هفتاد حج مستحب خواهد بود و او از گناهانش خارج می‌شود و وقتی که از زیارت شما بازگشت، همانند کسی می‌شود که از تازه از مادر متولد شده؛ پس بشارت بر تو باد و به دوستان و اولیای خود هم بشارت بده به نعمت‌ها و چشم‌روشنی‌هایی که هیچ چشمی ندیده و گوشی نشنیده و به قلب کسی هم خطور نکرده است.

سپس پیامبر عظیم الشان صلى الله عليه وآله خبر از آینده داد و فرمود: ولی افراد پستی از مردم به زائران قبرهای شما طعنه و تهمت می‌زنند، همان‌گونه که زن بدکار، به کار بدش طعنه زده می‌شود. اینها بدترین امت من هستند. شفاعت من به آنان نمی‌رسد و وارد حوض من هم نخواهند شد.

در این حدیث پیامبر اسلام صلى الله عليه وآله پیش‌بینی کردند

گروهی از امت پدید خواهند آمد که پیروان اهل بیت عليهم السلام و زائران قبور معصومین را مورد طعن قرار داده، بلکه آنان را مشرک می‌خوانند؛ در حالی که خدا بهتر می‌داند چه کسی خداپرست واقعی است و چه کسی مشرک است. به تعبیر بعضی از نویسندگان:

راستی چه غافلند آنانی که به گمان واهی (پرهیز از شرک) مردم را از زیارت این بزرگان، با آن همه برکات معنوی و مادی بازمی‌دارند! و خود را مسلمان می‌دانند؛ در حالی که از حقیقت اسلام به دورند؛ چرا که زیارت آن بزرگواران به شکلی

پیامبر اسلام صلى الله عليه وآله

پیش‌بینی کردند گروهی از

امت پدید خواهند آمد که پیروان اهل

بیت عليهم السلام و زائران قبور معصومین را

مورد طعن قرار داده، بلکه آنان را مشرک

می‌خوانند؛ در حالی که خدا بهتر می‌داند

چه کسی خداپرست واقعی است و

چه کسی مشرک است.

که گفته شده و به عنوان اولیاءالله و درخواست از آنان به عنوان شفیعان درگاه الهی و عباد صالحین پروردگار عین توحید و خداپرستی است و سبب پرورش روح تقوا و ایمان است، گویا نمی‌دانند که در زیارت آنها، گاه صدها بار نام خدای یگانه برده می‌شود و مثل زیارت جامعه با یکصد بار تکبیر و توحید پروردگار آغاز می‌گردد و با نماز زیارت که نیایش خالصانه‌ای به درگاه خداست، پایان می‌یابد...^۷

د: پاداش شهدا
در دسته‌ای از روایات، پاداش زیارت آن بزرگوار، معادل پاداش هزاران شهید به شمار آمده است:
عن الصادق علیه السلام قال: «من زار امیر المؤمنین علیه السلام عارفا بحقه

در بعضی از روایات تأکید شده است که ثواب عظیم زیارت در صورتی عاید انسان می‌شود که «عارفا بحقه» باشد؛ یعنی مقام و حقی که امام و رسول خدا صلی الله علیه و آله بر او دارد و زحماتی که آنان برای هدایت و تربیت او متحمل شده‌اند را به خوبی بشناسد و بداند در زیارت چه می‌کند و چه می‌گوید و چه می‌خواهد و از چه کسی می‌خواهد. در این صورت است که می‌تواند راه تکامل را بشناسد و با سرعت بیشتر آن راه را بییماید.

غیر متجبر و لامتكبر، كتب الله له أجر مائة الف شهيد، و غفر الله له ما تقدم من ذنبه و ما تاخر، و بُعث من الآمنين، و هوّن عليه الحساب، و استقبله الملائكة، فاذا انصرف شيعته الى منزله، فان مرض عادوه و ان مات تبعوه بالاستغفار الى قبره»^۸؛
 امام صادق عليه السلام فرمود: کسی که امیر مؤمنان عليه السلام را با شناخت حق او و بدون گردن کشی و تکبر زیارت کند، خداوند پاداش صد هزار شهید برای او می نویسد و گناهان گذشته و آینده او را می بخشد، و او را از افرادی که در امان هستند مبعوث می کند، و حساب را بر او سبک می گرداند، و فرشتگان الهی از او استقبال می کنند، و هنگامی که به منزلش بازگشت، او را بدرقه می نمایند؛ پس اگر مریض شود، از او عیادت می کنند، و اگر از دنیا رفت، تا قبر با استغفار برای او همراهی می کنند.

ه: باز شدن درب آسمانها

در تعدادی از روایات آمده که زیارت حضرت امیر عليه السلام درب آسمانها را به سوی انسان باز کرده و حاجت های او برآورده می سازد و همّ و غم او برطرف می گردد:

۱. عن أبي عبد الله عليه السلام قال: «إنَّ إلى جانبها (الكوفة) قبراً لا يأتيه مكروب فيصلى عنده أربع ركعات إلا رجعه الله مسروراً بقضاء حاجته»^۹؛

امام صادق عليه السلام فرمود: خداوند ولایت ما را به اهل شهرها عرضه کرد؛ جز اهل کوفه آن را نپذیرفتند، و در کنار کوفه قبری وجود دارد که هیچ غمگینی آنجا نمی آید و آنجا چهار رکعت نماز می خواند، مگر آن که خداوند او را با برآوردن حاجتش خندان خواهد کرد.

۲. قال الصادق عليه السلام: إن ابواب السماء لتفتح عند دخول الزائر لا امير المؤمنين عليه السلام؛^{۱۰}
 امام ششم فرمود: درب های آسمان هنگام ورود زائر امیر المؤمنین عليه السلام باز می شود.

۳. در حدیثی دیگر آمده که مفضل بن عمر می گوید: خدمت امام صادق عليه السلام رسیدم و عرض کردم: من امیر مؤمنان را دوست دارم و دوست دارم او را زیارت کنم؛ امام فرمود: آیا فضیلت زیارت او را می دانی؟ عرض کردم: نه ای فرزند رسول خدا؛ پس مرا با آن آشنا فرما. امام فرمود: هنگامی که قصد زیارت امیر المؤمنین را کردی، بدان که تو زائر استخوان های حضرت آدم و بدن نوح پیامبر و جسم علی بن ابی طالب عليه السلام هستی. سپس سخنانی بین من و حضرت در مورد حضرت آدم رد و بدل شد و حضرت فرمود: درب های آسمان برای زائر امیر المؤمنین عليه السلام هنگام دعایش باز می شود؛ پس مواظب باش از خیر محروم نشوی.^{۱۱}

در حدیثی دیگر آمده که پیامبر خدا ﷺ به امام حسین علیه السلام فرمود: زیارت نمی کند مرا و پدرت و برادرت و تو را، مگر صدیقین از امت من. و روشن است که در قرآن آمده، در بهشت خواهند بود.

و: بهشت

در روایات بسیاری نیز آمده است کسی که آن حضرت را زیارت کند، بهشت پاداش او خواهد بود:

۱. عن الصادق علیه السلام أبائه: عن رسول الله صلی الله علیه و آله

قال: «من زار علیا بعد وفاته فله الجنة»؛^{۱۲} امام

صادق علیه السلام از پدران بزرگوارشان و آنان از رسول

اکرم صلی الله علیه و آله نقل کردند که فرمود: کسی که علی علیه السلام را

بعد از رحلتش زیارت کند، بهشت برای او خواهد بود.

۲. در حدیثی دیگر آمده که پیامبر خدا ﷺ به امام حسین علیه السلام فرمود: زیارت

نمی کند مرا و پدرت و برادرت و تو را، مگر صدیقین از امت من.^{۱۳}

و روشن است که صدیقین امت پیامبر همان گونه که در قرآن آمده، در بهشت خواهند بود.

ز: کسب رحمت الهی

زیارت امیرالمؤمنان علیه السلام زمینه بهره مند شدن از رحمت الهی را فراهم می

آورد؛ روایاتی وارد شده است که ترک زیارت حضرت را این گونه نکوهش کرده است:

۱. قال الصادق علیه السلام: «من ترک زیارة امیر المؤمنین علیه السلام لم ینظر الله الیه»؛^{۱۴}

امام صادق علیه السلام فرمود: کسی که زیارت امیر مؤمنان علیه السلام را ترک کند، خداوند

به او نظر نمی کند.

۲. یونس بن ابی وهب گوید: وارد مدینه شدم و خدمت امام صادق علیه السلام

رسیدم؛ به حضرت عرض کردم: فدایت گردم! خدمت شما آمدم و امیرالمؤمنین

را زیارت نکردم. امام فرمود: بد کاری کردی! اگر تو از شیعیان ما نبودی، به تو

نگاه نمی کردم. آیا زیارت نکردی کسی را که خدا با فرشتگان و پیامبران و مؤمنان

زیارتش می کنند؟! عرض کردم: فدایت گردم! من این را نمی دانستم؛ فرمود: بدان

که امیرالمؤمنین نزد خدا از همه امامان برتر است و پاداش اعمال آنان از آن اوست

و آنان به اندازه اعمال خودشان برتر هستند.^{۱۵}

باید توجه داشت که این همه پاداش، برای اصل زیارت آن بزرگوار است؛ یعنی هر کس در هر زمان به زیارت آن بزرگوار برود و هر طور که زیارت کند، امید است خداوند متعال این پاداش‌ها را بدهد؛ اما بر زیارت در روزهای خاص، با خواندن زیارتنامه‌های مخصوص تأکید بیشتری شده و پاداش‌های بسیار بیشتری برای آن روزهای خاص بیان شده است. برای مثال در مورد زیارت حضرت در روز عید غدیر چنین آمده است:

بزنی گوید: امام رضا علیه السلام به من فرمود: هر کجا بودی، روز غدیر نزد قبر امیرالمؤمنین علیه السلام حاضر شو؛ زیرا خداوند تبارک و تعالی برای هر زن و مرد مؤمن و مسلم گناهان شصت سال را می‌بخشد، و دو برابر آنچه در ماه مبارک رمضان و شب قدر و فطر از آتش جهنم آزاد کرده، رهایی می‌بخشد، و یک درهم در آن روز، در آن جا برابر است با هزار درهمی که به برادران عارف آشنا بدهی؛ پس به برادرانت در این روز بخشش کن و هر مرد و زن مؤمن را خوشحال گردان.^{۱۶}

مرحوم علامه مجلسی رحمته الله در کتاب گران قدر «بحار الانوار» آورده است:

انجام کارهای خوب در زمان‌ها و روزهای شریف، موجب ثواب بسیار است؛ پس زیارت آن حضرت در سایر روزهای شریف، برتر است؛ خصوصاً روزهایی که به آن حضرت اختصاص دارد یا این که در آن روزها کرامت و فضیلت و منقبتی از آن حضرت آشکار شده است؛ مانند: روز ولادت آن بزرگوار که بنا بر مشهور، روز سیزدهم رجب است و روز وفات و لیلۃ المیت، روز فتح بدر (۱۷ رمضان) و روز مواسات او در جنگ احد (هفتم شوال) و روز فتح خیبر (۲۷ رجب) و روز بالا رفتن بر دوش پیامبر صلی الله علیه و آله برای از شکستن بت‌ها (بیستم ماه مبارک رمضان) و روز فتح بصره (نیمه ماه جمادی الاولی) و روز ردّ الشمس (۱۷ شوال) و روز نصب آن حضرت برای خواندن آیه‌های برائت (اول ذی‌الحجه) و روز بستن درب‌ها و بازگذاشتن درب خانه آن حضرت که روز عرفه است و روز صدقه دادن انگشتر (۲۴ ذی‌الحجه) که روز مباحله هم هست، و روز نازل شدن سوره «هل أتی» در شأن او (۲۵ ذی‌الحجه)، و روز خلافت آن حضرت که روز وفات پیامبر صلی الله علیه و آله است و روز بیعت با آن حضرت پس از قتل عثمان (۲۸ یا ۲۵ ذی‌الحجه) و روز نوروز که روایت شده است در این روز برای خلافت با آن حضرت بیعت شد، و غیر آن روزهایی که شمردن آنها ممکن نیست؛ زیرا روزی نیست مگر این که فضیلت و عظمت و کرامتی برای آن حضرت ظاهر گشت.^{۱۷}

پی نوشت ها:

۱. جعفر بن محمد بن قولویه، کامل الزیارات، ص ۳۹، ح ۳.
۲. محمد بن یعقوب کلینی، اصول کافی، ج ۴، ص ۵۷۹، ح ۲.
۳. موسوعه زیارات المعصومین علیهم‌السلام، به همت مؤسسه امام هادی علیه‌السلام ج ۲، ص ۱۶.
۴. محمدباقر مجلسی، بحار الانوار، ج ۱۰۰، ص ۲۶۰، ح ۹.
۵. همان، ح ۱۰.
۶. موسوعه زیارات المعصومین علیهم‌السلام، ج ۲، ص ۴۲، ذیل ح ۵۱۲.
۷. ناصر مکارم شیرازی، مفاتیح نوین، ص ۲۰۷.
۸. موسوعه زیارات المعصومین علیهم‌السلام، ج ۲، ص ۴۵؛ بحار الانوار، ج ۱۰۰، ص ۲۵۷، ح ۱.
۹. بحار الانوار، همان، ص ۲۵۹، ح ۷.
۱۰. همان، ص ۲۶۲، ح ۱۶.
۱۱. کامل الزیارات، ص ۳۸، ح ۲.
۱۲. موسوعه زیارات المعصومین علیهم‌السلام، ج ۲، ص ۳۹، ح ۵۰۷.
۱۳. کامل الزیارات، ص ۷۰، ح ۴.
۱۴. موسوعه زیارات المعصومین علیهم‌السلام، ج ۲، ص ۵۲، ح ۵۲۶.
۱۵. اصول کافی، ج ۴، ص ۶۷۹، ح ۳.
۱۶. بحار الانوار، ج ۱۰۰، ص ۳۵۸، ح ۲.
۱۷. همان، ص ۳۸۳.